

MEVR. S. K. DE BRONOVO,
1e Directrice 1865—1887.

Den 4en Februari a.s. viert het Diaconessenhuis te 's-Gravenhage zijn vijftig-jarig bestaan. Dit huis is algemeen bekend onder den naam Bronovo. Ieder Hagenaar, en ook velen buiten den Haag, kennen dezen naam; zonder allen te weten, wat die naam eigenlijk beteekent. In 1865 werd het Haagsche Diaconessenhuis opgericht op initiatief van enkele Dames, onder wie Mevr. Groen van Prinsterer en Jkvr. Quarles van Ufford. Zij vonden Mejuffrouw S. K. de Bronovo — later Mevrouw de Bronovo genoemd — bereid op te treden als Besturende Zuster. Vandaar de naam Bronovo. De Diaconessen-Inrichting heeft zich in de 50 jaren aanzienlijk uitgebreid. Haar arbeid beperkt zich niet alleen tot het Ziekenhuis en tot den Haag, maar strekt zich ook uit op ander terrein, als wijkverpleging, verzorging en verpleging van kinderen, op gestichten, enz., niet alleen in de stad zelf, maar ook in verschillende steden en dorpen van ons Vaderland. Het zijn „diaconessen“, die den arbeid verrichten, d.w.z. zij beschouwen haar arbeid als eene taak, die God haar heeft opgedragen; zij begeeren God te dienen in zieken en ellendigen. Het werk werd begonnen

„BRONOVO“ TE 's-GRAVENHAGE

HET DIACONESSENHUIS „BRONOVO“ te 's-GRAVENHAGE.

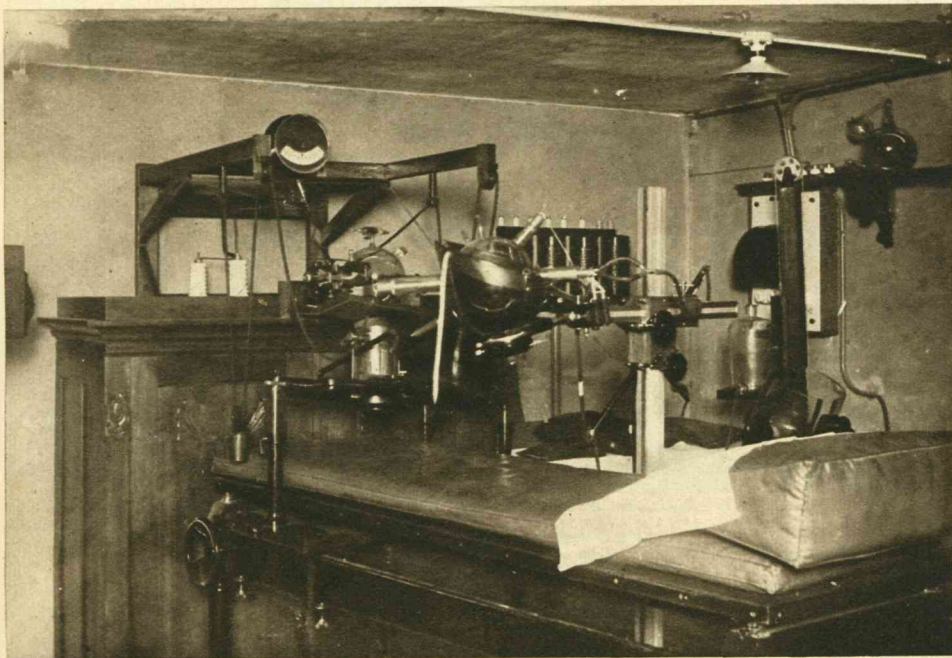
in een huis in de Kazernestraat 28—30, met twee zusters. Thans wordt gearbeid in het groote huis aan de Laan van Meerdervoort, met pl.m. 105 zusters. Aan het hoofd staat als Besturende zuster Mevrouw de Bas-Beausar, als predikant-directeur Ds. H. A. C. Snethlage. Huisdoktoren zijn Dr. H. M. Hijmans en Dr. D. H. van der Goot, deze laatste is bekend ook aan de lezers van Panorama door zijn arbeid te Maastricht en Bergen-op-Zoom, in de noodhospitalen. Bovendien brengen ook vele andere doktoren hunne zieken in „Bronovo“. Aan het Diaconessenhuis verbonden zijn een aantal huizen in de van Speykstraat 15-25, aan de Laan van Meerdervoort 13, 86-88, Groot Hertoginnelaan 4. Ook hier wordt gearbeid

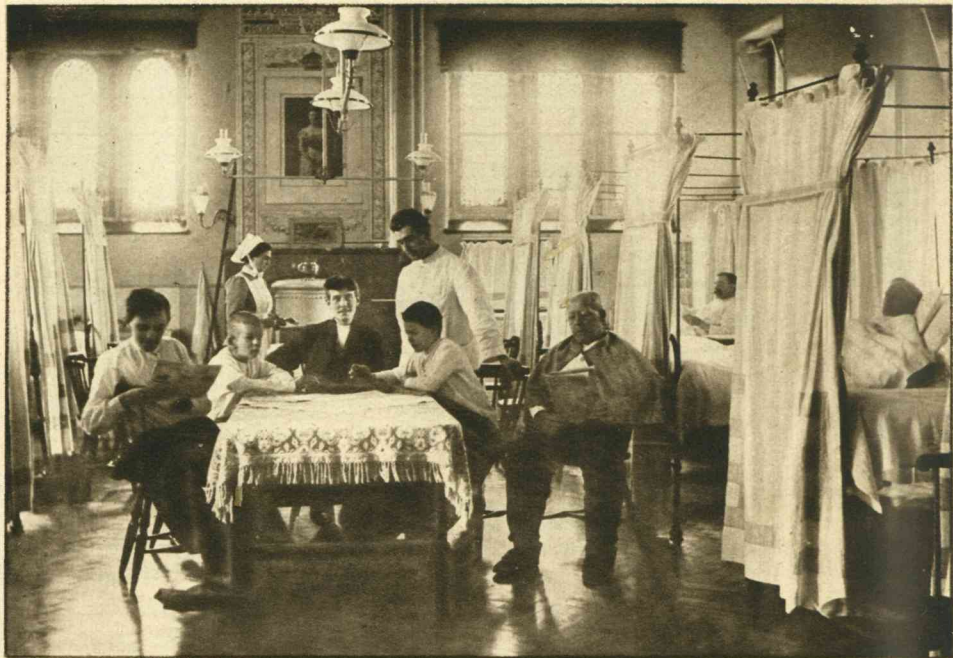
Ds. H. A. C. SNETHLAGE,
Predikant-Directeur.

door de Diaconessen, onder chronische patiënten. Bekend zijn de huizen „Bethesda“, v. Speykstraat 17-19, „Bethanië“, Laan van Meerdervoort 86-88 en „Vrede-Rust“, Groot Hertoginnelaan 4. In de 50 jaren, die achter ons liggen, is een belangrijk werk gedaan. Hoevele zijn geholpen geworden, hoevele genezen! Het loon voor dezen arbeid is de blijdschap te mogen arbeiden. Met verlangen ziet het Bestuur van „Bronovo“ uit naar de uitvoering van zijn

bouwplannen. Het tegenwoordige huis is nl. te klein geworden, uitbreiding is onmogelijk. Nu werden plannen ontworpen voor een terrein aan den Waalsdorpweg. Nu breekt de oorlog uit! Zullen die bouwplannen nu moeten wachten? Moge het Gouden feest van het Diaconessenhuis, naast vele goede dingen, ook brengen de belofte van eene spoedige verwezenlijking dier zeer noodige uitbreiding. Het Huis heeft altijd veel steun ontvangen, en heeft dien voortdurend nodig, want zooals vanzelf spreekt: winsten worden niet gemaakt, een groot stuk van het werk is geheel of gedeeltelijk liefdadigheidswerk. — Vanwege de tijdsomstandigheden wordt het Gouden Feest van het Diaconessenhuis op zeer eenvoudige wijze gevierd.

DE RÖNTGEN-KAMER.

DE „ORANJEZAAL“.

(foto's J. B. Hijmans)

HET EINDE

SCHETS, DOOR
P. VAN DER LELIE

Dag Annie.“ — „Dag Hans.“
Vluchtig gaven zij elkaar een hand. Toen stak zij haar handen in de zakken van haar slecht zittend manteltje, terwijl hij de zijne in de groote zakken van zijn modernen najaarsulster liet glijden. Een poosje liepen zij zoo zwijgend voort op den weg, die aan weerszijden met winterse boomen getooid was. Op hun Zondags gekleede stadsmenschjes gingen hen pratend en lachend voorbij. Zij sloegen echter geen acht op hen. Plotseling bleven zij bijna gelijktijdig stilstaan. Voor 't eerst keken ze elkaar in de oogen.

„Annie,” begon hij onzeker, „je vroeg mij hier te komen. . . . waarom juist hier? Ik moest bijna een half uur ervoor loopen!”

Haar smal, bleek gezicht kleurde met een vluchtig rood. „Omdat . . . ik dacht . . . heb je dan al den tijd van vroeger vergeten? Toen hebben wij hier zooveel gelukkige uren doorgebracht.”

Zij haperde en sloeg haar oogen neer.

„Wij hebben elkaar in geen tijd gezien, Hans, acht maanden en elf dagen, ik heb het precies geteld — en ik heb iederen dag aan je gedacht, niet iederen dag, maar ieder uur, elke minuut minstens één keer, Hans; 's nachts heb ik van je gedroomd, ik heb geweend om je en voor je gebeden; de gedachte aan jou was in moeilijke uren mijn eenige troost. . . .

wanneer men zoo geheel alleen is op de wereld, Hans. Ik wist het, je was toen weg . . . ik wist niet, of je nog van mij hield . . . en dien vreeselijken brief, o, dien heb ik nooit kunnen vergeten. Toen ben ik lang ziek geweest . . . eenige dagen geleden hoorde ik toevallig dat je weer hier was . . . ik moest, moest je zien Hans. O, Hans, wat heb ik geleden!”

Zijn gezicht was ernstig geworden terwijl ze sprak, zijn oogen staarden: voor hen de vlakke velden, naast hen het beekje met aan weerszijden van den weg de boomen. — Hij knikte.

„Ja, Annie, ik heb je uit het oog verloren. Dat gaat nu eenmaal zoo. Ik was weg — heb mijn examen gedaan — en bovendien, je weet het — ik kon niet anders schrijven in dien brief. Ik dacht dat ik je vóór alles openhartigheid schuldig was. Sedert toen heb ik niets meer gehoord dan gisteren. — Hoe maak je het, Annie?”

Wat klonk zijn stem koud. Zij voelde dat zijn blikken over haar gezicht, haar gestalte, haar kleeding gleden. Dat ontroofde haar allen bijeenverzamelden moed. Tranen welden in haar oogen.

„Toe nu, alsjeblieft niet sentimenteel, Annie, wat ik je bidden mag. Denk je, dat het voor mij zoo plezierig is? Je weet, dat ik je liefheb, dat het mij moeite gekost heeft, en nog kost, om van je te scheiden. Maar ik kan toch niet anders? Wanneer ik het niet doe, dan dreigen zij mij thuis met me van studie af te nemen. En wat dan! — Armoe lijden? Dat nooit, daar ben ik niet voor groot gebracht en . . . dat kan ik nu eenmaal niet. . . .”

„Hans,” klonk het toonloos en stootend, ik moest . . . ik dacht . . . Als je wist hoeveel ik van je houd, Hans!”

Zij was met gevouwen handen dicht voor hem komen

staan en keek met bezielde oogen in de zijne. Zijn gezicht was bleek geworden. Hij knoopte zijn kraag los, alsof het hem te benauwd werd, maakte ze dan weer vast.

„Annie, 't is niet mogelijk, heusch niet. Je sprak in je brief ook van liefde; dat was voldoende om elkaar gelukkig te maken, schreef je. Maar geloof je dan heusch dat onze toekomst zoo rooskleurig zou zijn, als ik bij je bleef en zij thuis hun plan doorzetten en mij van studie afnemen? Wat moet ik dan beginnen! Geld om in dezelfde kringen te blijven komen als nu, heb ik dan ook niet, en gesteld dat ik door middel van lesgaven mijn doel bereiken kon en ik later toch den meesterstitel voor mijn naam mag zetten, wat dan? De positie van een jongen jurist is toch al zoo bekrompen, dat men moeite heeft zijn stand op te houden. Daarenboven, ik heb mijn maatschappelijke verplichtingen, ik wil carrière maken. Ook wil ik niet de verantwoording op mij nemen om later samen armoe te lijden, en ik kan toch met mijn familie ook niet breken. Je zult zelf voelen, dat ik mijn toekomst niet mag vergooien. Ik weet dat het hard is en dat mijn vader de zaken verkeerd inziet, maar wat kan ik daaraan doen? Ik vertel dit alles openhartig, evenals ik het je schreef, omdat ik weet dat je een verstandig meisje bent, en je mij begrijpen zult. Tracht mij te vergeten, ik doe er mijn best voor om het jou te doen, en later zul je inzien dat het het beste was zoo. Houdt mij niet voor harteloos, ik wil alles voor je doen, alleen dit eene niet: mijn toekomst vaarwel zeggen en met mijn familie breken.

Hij zweeg. — Een paar maal was het alsof zij wilde antwoorden, maar zij vond er geen kracht toe. Haar beide handen, waarmee zij meermalen haar haren langs haar slapen had weggestreken, hingen nu slap langs haar lichaam. Haar vochtige